

De Levende Natuur eeuwig

Isa Schimmel

In maart 1896 was het zover: op folioformaat verscheen het eerste nummer van De Levende Natuur op initiatief van E. Heimans en Jac.P. Thijsse. J. Jaspers Jr. was de derde redacteur; hij was onderwijzer net als Heimans en Thijsse, en gespecialiseerd in entomologie. Heimans en Thijsse hadden al enige boekjes geschreven over de natuur, waaruit hun nieuwe manier van kijken naar de natuur bleek. Niet meer pure soortbeschrijvingen, maar het laten zien van verbanden tussen planten en dieren en hun omgeving vormde de basis voor hun boekjes, zoals 'Langs dijken en wegen' (1894) en 'In sloot en plas' (1895). Met name de serie 'Van Vlinders, bloemen en vogels' wekte reacties en vragen op: de basis voor een tijdschrift, dat aan deze behoefte kon voldoen, werd gelegd.

Met De Levende Natuur ontstond de mogelijkheid voor actieve natuurliefhebbers hun waarnemingen en vondsten te delen met anderen. De ondertitel, tijdschrift voor natuursport, wijst hier ook op: het aanzetten tot het doen van waarnemingen en uitwisselen daarvan. Met name de rubriek 'Vragen en korte meedelingen' was succesvol en leverde veel veldbiologische gegevens op. Zo stond in de eerste aflevering van deze rubriek een oproep om vindplaatsen van Vetkruid (Vetblad, *Pinguicula vulgaris*) te melden. Tegelijkertijd werden in deze rubriek enkele insecten aangeboden en gevraagd, o.a. Vliegend hert en Heldenbok; in die tijd werd handel hierin heel normaal gevonden, ook door Heimans en Thijsse.

Bij de natuurstudie ging het Heimans en Thijsse niet alleen om de integratieve kijk op de natuur, maar evenzeer om de esthetische waarde. Grote zorg werd dan ook besteed aan het uiterlijk van het blad. Een samenstelling van vier landschappen sierde de voorplaat van de eerste aflevering (fig. 1). Ook in het nummer was veel aandacht voor illustraties, voornamelijk door henzelf getekend, waarin samenhang en schoonheid naar voren komen. De tweede tot en met de vijfde jaargang bevatte bovendien gekleurde platen, die waarschijnlijk vanwege de hoge kosten daarna zijn weggelaten. Binnen drie maanden had De Levende Natuur duizend abonnees, voor die tijd een uitzonderlijke hoogte.

In de negende aflevering verscheen een oproep van de leraar en florist H. Heukels: 'Aan allen die belang stellen in de kennis der Nederlandse flora'. Hij zocht

hulp bij het onderzoek naar de verspreiding van plantesoorten. Ruim tweehonderd mensen, vooral onderwijzers, meldten zich aan; ruim de helft daarvan zond opgaven over groeiplaatsen van planten uit hun omgeving toe. Vanaf 1897 zouden jaarlijks lijsten van vondsten van nieuwe plantesoorten en variëteiten, en nieuwe vindplaatsen van zeldzame soorten in De Levende Natuur verschijnen.

Op deze manier legde De Levende Natuur de basis voor een hechtere organisatie van amateurnatuuronderzoekers. Via een oproep in De Levende Natuur werd de Nederlandsche Natuurhistorische Vereniging, thans KNNV, opgericht in 1901.

Tegelijkertijd waren Heimans en Thijsse zich bewust, dat de natuur beschermd moest worden; alleen al om de toekomst van de natuursport veilig te stellen. In 1903 werd het woord 'natuurbescherming' voor het eerst gebruikt in De Levende Natuur. Een ingezonden stuk pleitte voor het tegengaan van het uitroeien van het dieren- en plantenleven; de auteur stelde zelfs de oprichting voor van een speciaal blad met de titel 'Natuurbescherming'. De redactie was het eens met het streven om 'het publiek steeds beter in te lichten omtrent den onderlinge samenhang van de geheele, zoowel levende als levenloze, natuur en om zodoende de begrippen 'nuttig' en 'schadelijk' van een ruimer standpunt te leren beoordelen'. Daarbij was de redactie van mening, dat de oprichting van een nieuw tijdschrift overbodig was, omdat De Levende Natuur deze functie al vervulde.

Vanaf de vijftiende jaargang (1910) verscheen De Levende Natuur tweemaal per maand op een kleiner formaat met bovenaan iedere aflevering een fraai vignet en de tekst in één kolom. Na een snelle start van 1000 abonees was dit aantal ondanks het biologisch reveil rond de eeuwwisseling nauwelijks toegenomen; in 1914 bedroeg de oplage 1700.

E. Heimans kreeg omstreeks die tijd grote belangstelling voor geologie. Helaas kwam een abrupt eind aan zijn redacteurschap voor De Levende Natuur: in de aflevering van 1 augustus 1914 werd de plotselinge dood van E. Heimans vermeld. Reeds in de twee weken later verschenen aflevering stond zijn zoon Jacob Heimans als zijn opvolger in de redactie genoemd. J. Heimans had een wetenschappelijke studie achter de rug en dat was aan de inhoud van De Levende Natuur te merken. In 1915 begon J. Heimans met een nieuwe rubriek: 'Uit de tijdschriften', waarin hij aanvankelijk ook artikelen uit buitenlandse wetenschappelijke tijdschriften samenvatte. Door te drukke werkzaamheden werd de rubriek enkele jaren gestopt. Halverwege de jaren twintig hervatte hij echter de rubriek, nu uitsluitend met Nederlandstalige bladen.

Vanaf 1917 werd De Levende Natuur weer een maandblad. Dit hing wellicht samen met het aangaan van een leeraarsbetrekking van J. Heimans in 1917, die daardoor minder tijd had voor De Levende Natuur. Dit had tot gevolg, dat vanaf 1918 Thijsse sterk het karakter van De Levende Natuur bepaalde. Hij deed dit niet alleen door de talloze artikelen die hij voor het blad schreef, maar ook door de wijze waarop hij biologische en natuurbeschermingsproblemen aan de orde stelde.

In juni 1923 verscheen het eerste themanummer van De Levende Natuur over de St. Pietersberg, die dreigde te worden afgegraven. Afgezien van de oproep van Thijsse om lid te worden van Natuurmonumenten om de berg te be-

Fig. 1. Voorplaat eerste nummer van *De Levende Natuur* in maart 1896.

houden, bevatten de overige artikelen slechts beschrijvingen van verschillende aspecten: door te wijzen op de bijzonderheden hoopten de natuurliefhebbers dit voor Nederland zo unieke natuurgebied te behouden. In dit Jubileumnummer wordt toegelicht hoe de situatie op en rond de St. Pietersberg nu is en welke toekomstperspectieven er zijn voor de berg (Willem & Lejeune). Ook is een uitnodigende wandeling over de berg in het hart van dit nummer beschreven door H. Piek.

Toen als gevolg van ontginningen en beeknormalisaties de aanslagen op de natuur toenamen, verschenen van Thijssse en anderen steeds meer pleidooien om woeste gronden, in die tijd 'waardeloze' gebieden genoemd, te behouden door ze aan te

kopen. De recente aankopen van Natuurmonumenten werden dan ook steeds vermeld, vergezeld van een oproep om geld te storten voor nieuwe aankopen.

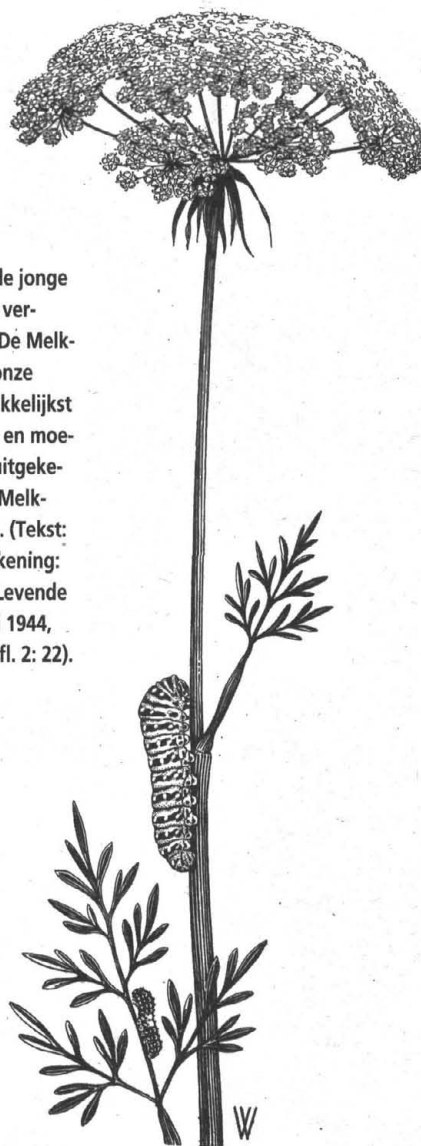
Tegen het groeiend wetenschappelijk karakter van het blad vormden vanaf 1934 de maandelijkse bijdragen van Thijssse 'Van groei en bloei en jaargetijde', waarin hij de flora en fauna van de betreffende maand beschreef, een aardig tegenwicht. Het blad was nog steeds rijk geïllustreerd met tekeningen of foto's. Voor vele onderzoekers was *De Levende Natuur* het eerste tijdschrift, waarin ze publiceerden. Bijvoorbeeld Niko Tinbergen: zijn publicaties over het gedrag van Zilvermeeuwen (o.a. dit nummer) en graafwespen vormden zelfs de basis voor het ont-

staan van de ethologie (diergedrag) in Nederland. Hij zou later Thijssse opvolgen in de redactie van *De Levende Natuur*. In 1973 kreeg Tinbergen met Von Frisch en Lorenz de Nobelprijs voor Geneeskunde en Fysiologie.

Vermoedelijk door concurrentie van bladen als *De Wandelaar*, maar vooral ook de slechte economische situatie bedroeg de oplage in 1939 nog slechts 760 exemplaren. Tijdens de oorlog daalde dit aantal tot 660. Op last van de bezetter mochten eerst alleen het huisadres en later ook de naam van J. Heimans niet meer vermeld worden. In september 1944 verscheen de laatste aflevering van *De Levende Natuur* in oorlogstijd; ondanks pogingen gewoon door te gaan, zoals de overstap op slechte-

Fig. 2. De rups van de Koninginnepage eten zowel de bladeren als de bloemen. De volwassen rups is mooi groen, met zwarte dwarsstrepen en in dat zwart weer rode knopjes. Hij lijkt zo heel bont, maar wanneer hij in een bloemscherm zit, dan valt hij in het wirwar van bloemen, knoppen en bloemstelen niet eens zo

bijzonder op en de jonge rups met zijn wit verbandje ook niet. De Melk-epe is een van onze mooiste en gemakkelijkst te kennen oever- en moerasplanten. Dus uitgekeken en alvast de Melk-epe bewonderd. (Tekst: Jac. P. Thijssse. Tekening: J. Wilcke. Uit De Levende Natuur van 1 juni 1944, 49ste jaargang, afl. 2: 22).

re papierkwaliteit, kleiner lettertype en grotere bladspiegel, lukte het niet meer de uitgave voort te zetten.

In januari 1945 overleed Jac.P. Thijssse. De voortzetting van De Levende Natuur na de oorlog leek ten einde. In december 1946 schreef J. Heimans het 'In memoriam dr. Jac.P. Thijssse' in het afsluitende nummer van de inmiddels 49ste jaargang.

Maar N. Tinbergen en J. Wilcke, die tijdens de oorlog door Thijssse bij de redactie van het tijdschrift waren betrokken, verzetten zich tegen opheffing. Ook S. Versluys schrijft in dit nummer 'er hopelijk in te slagen de laatste plannen van Dr. Jac.P. Thijssse betreffende De Levende Natuur zo goed mogelijk in overeenstemming met zijn bedoeling tot uitvoering te brengen'. Verderop staat te lezen, dat Thijssse van plan was het tijdschrift uit te bouwen tot het Nederlandse tijdschrift voor veldbiologie.

N. Tinbergen was lector in de zoölogie in Leiden en had al enige naam vanwege zijn veldbiologisch onderzoek naar het gedrag van vogels; J. Wilcke was werkzaam als bioloog op het secretariaat van de Natuurwetenschappelijke Commissie van de Natuurbeschermingsraad, kenner van flora en fauna en begaafd tekenaar. In De Levende Natuur zijn vele tekeningen van zijn hand verschenen (fig. 2).

In januari 1947 verscheen het eerste nummer van de vijftigste jaargang van De Levende Natuur, met als ondertitel 'Nederlands tijdschrift voor veldbiologie'.

Het uiterlijk van het blad was nauwelijks veranderd: lettertype en opmaak waren hetzelfde. Het bevatte echter relatief weinig illustraties. Door zijn drukke werk beperkte J. Heimans zijn bijdragen tot het schrijven van necrologieën, boekbesprekingen en vermeldingen van artikelen uit andere tijdschriften, echter zonder toelichting. Tinbergen schreef leuke artikelen over vogels, diergedrag enz., maar omdat hij in 1949 naar Oxford verhuisde, kwam het redactiewerk uitsluitend op Wilcke neer.

Hoewel na de oorlog het aantal abonnees aanvankelijk steeg, was het onvoldoende, zodat Versluys, die het blad vanaf het eerste nummer reeds uitgaf, zich in 1949 toch genoodzaakt zag de uitgave te staken.

De Arnhemse drukkerij en uitgeverij Linders, die later fuseerde met Adremo uit Oosterbeek, was bereid de uitgave van De Levende Natuur voort te zetten. In

1950 (jaargang 53) verscheen De Levende Natuur met een nieuwe omslag, groen met de tekening van een merel, en een nieuw vignet bovenaan iedere aflevering (fig. 3). Het tijdschrift behield een vaste kern van 800 à 900 lezers, voor het merendeel veldbiologen, die zelf vaak in het blad publiceerden. De artikelen werden steeds wetenschappelijker van aard; ook het aantal tabellen en grafieken nam toe. Hoewel het wetenschappelijke karakter van De Levende Natuur was toegenomen, bestond er in universitaire kringen nog weinig waardering; belangstelling voor popularisering was er in die tijd sowiesoog niet.

'Bij het afsluiten van de zestigste jaargang' in 1957 merkte J. Heimans op, dat de kennis van lezers en schrijvers was gegroeid en dat daarom andere eisen aan de inhoud van het tijdschrift werden gesteld. Hij noemde deze ontwikkeling 'onontkoombaar' en de wens tot terugkeer 'onvervulbaar'. 'Ook het feit, dat er nooit gebrek aan kopij heeft bestaan, wijst erop, dat ons tijdschrift wel steeds goed gereageerd heeft op de wisselende eisen van de voortschrijdende tijdsontwikkeling.' De redactie kreeg nu wel te maken met problemen van andere aard: 'zelfs uit een overvloed van goede, maar soms te lange of te eenzijdig georiënteerde artikelen is het moeilijk steeds te zorgen voor een regelmatig gevarieerd menu naar ieders smaak.' Zo moet nu ruimte worden gemaakt voor resultaten van veldwerk, 'die niet in een voor alle lezers aangename vorm kunnen worden voorgezet, bv. door grote tabellen, op-sommingen van namen, (...)'.
'

In 1972 herhaalde J. Heimans in zijn artikel 'Van vijftientig tot vijfenzeventig' dat de verandering in De Levende Natuur in de loop der jaren 'onontkoombaar' was: van interpreterend en inventief naar meer documenterend en instructief, en ook veranderd in niveau, van doordacht amateuristisch naar meer professioneel. Bij de uitreiking van de Heimans en Thijssse prijzen 1972 vroegen J. Heimans en Westhoff zich voorts af of het geen tijd was voor een nieuw reveil, zoals vijfenzeventig jaar eerder: 'in deze tijd van gedwongen milieubewustwording leeft een groot deel van de Nederlanders, zelfs bij recreatie, voorbij aan de vreugden, die ingewijde natuurlief-

hebbers putten uit eigen waarneming aan heel gewone bloemen, vogels en insecten'. Verrassend en zorgelijk bleek daarbij de overeenkomst van hun teksten met die van Thijsse te zijn, die in mei 1920 een bijdrage met de titel 'Vijfentwintig' schreef. Was er in vijftig jaar niets veranderd?

In de vijftiger jaren gingen veel artikelen in De Levende Natuur over belangrijke terreinen, die nog niet beschermd waren. Begin 1957 werd het RIVON (Rijksinstituut voor Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van het Natuurbehoud, thans DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek) opgericht, dat zich zowel toelegde op het opsporen van deze terreinen als onderzoek verrichtte ten behoeve van het beheer van de reservaten. J. Wilcke concludeerde in zijn artikel over 'de betekenis van De Levende Natuur voor de natuurbescherming' (okt. 1957) dan ook dat 'in verband met het vele werk, dat in korte tijd op dit gebied moet worden verricht, De Levende Natuur zal voortgaan met het publiceren van terreinbeschrijvingen, die ook door andere instanties en particulieren worden gedaan, zodat het tijdschrift ook voor de toekomst haar krachten aan de natuurbescherming in Nederland zou kunnen blijven geven'.

Ter gelegenheid van Heimans' 70ste verjaardag verscheen in 1959 (62ste jaargang) een dubbelnummer met bijdragen van zijn mederedacteuren, vrienden en leerlingen. In dit nummer viel het artikel 'De zwarte adem' van V. Westhoff en Chr.G. van Leeuwen op: een waarschuwende bijdrage over verarming, nivellering, water- en luchtvervuiling. Het viel met name op, omdat in die tijd nog nauwelijks over deze zaken geschreven werd. In 1969 verscheen wederom een dubbelnummer, nu ter ere van Prof.dr. J. Heimans' 80ste verjaardag.

In de zestiger jaren verschenen twee themanummers van De Levende Natuur. Als bijlage van het meinumner van 1961 (64ste jaargang) werd 'verslag' gedaan 'van de Nederlandse biologische expeditie Turkije 1959' en als bijlage van het juni-nummer van 1964 (67ste jaargang) was een nummer samengesteld 'over de verspreiding van de grootoorvleermuisen (*Plecotus Geoffr.*) in Nederland'.

In 1965 verscheen het eerste register van De Levende Natuur, dat de eerste 45 jaargangen bevat. Dit register maakt met name informatie over planten, dieren en

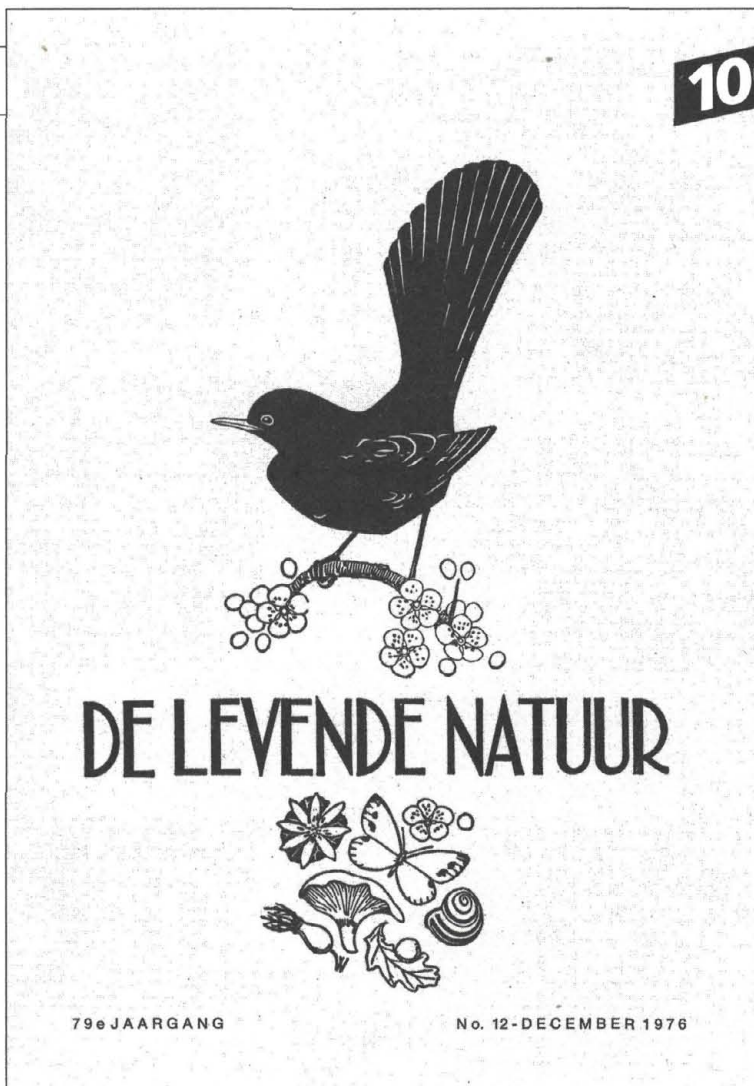

Fig. 3. Voorkant 'Merel'-uitgave van De Levende Natuur (1950 - 1978).

landschap vóór de Tweede Wereldoorlog toegankelijk. In 1994 verscheen het tweede register van De Levende Natuur, dat de jaren 1941 t/m 1992 beslaat, bij de Stichting Uitgeverij KNNV.

Ook verscheen in 1965 een dubbelnummer over Jac.P. Thijsse, ter gelegenheid van diens honderdste geboortedag. Hierin beschrijft A.L.J. Sunier 'de betekenis van Thijsse'. Om deze toe te lichten verwijst hij naar zijn eigen studie zoölogie in 1904: 'een zoöloog herkende door het microscoop een platworm onmiddellijk aan zijn doornede, maar tegelijkertijd, als hij een levende, langs de glazen wand van een aquarium voortglijdende platworm, bv. een prachtige melkwitte *Dendrocoelum lacteum*, zo doorzichtig dat men het sterk vertakte darmkanaal van buitenaf kan bewonderen, gewaar werd, uitriep 'Hé, wat is dat voor een dier?'. Wat een geluk dus dat iemand als Thijsse schreef over de 'vrije natuur'. Voorts bracht de auteur het bijzondere van Thijsse onder woorden: het is daarin gelegen, dat 'hij in zich verenigde de mentaliteit van de dichter en van de natuurwetenschappelijk geschoolde waarnemer'.

Sinds zijn aftreden in 1959 schreef

Heimans weer diverse artikeltjes in De Levende Natuur, onder meer over areaalvorming en het verband tussen vorm en functie en kamerplanten. Deze laatste artikelen waren echter voor veldbiologen niet aantrekkelijk en voor amateurs te moeilijk. Er verschenen ook steeds meer te lange, saaie artikelen in De Levende Natuur. De groep van trouwe lezers nam af. In de laatste aflevering van de 81ste jaargang verscheen het overlijdensbericht van J. Heimans; op 30 december 1978 was Prof.dr.J. Heimans op 89-jarige leeftijd overleden; in hetzelfde nummer meldden de beide overgebleven redacteurs, dat de uitgave gestopt moest worden in verband met te hoge produktiekosten en te lage abonnee-aantallen.

Onmiddellijk werden acties ondernomen om De Levende Natuur te behouden. Victor Westhoff wist uitgeverij Kosmos in Amsterdam te bewegen De Levende Natuur voort te zetten. Vanaf 1980 (82ste jaargang) verscheen het blad viermaal per jaar met een nieuwe redactie en onder eindredactie van C. Sykora-Hendriks, een oudleerling van Westhoff. In het voorwoord schreef zij, dat voor velen 'een plompverloren opheffing on-

aanvaardbaar' was. 'In de traditie van Heimans en Thijsse is De Levende Natuur in de eerste plaats opgezet als een forum voor de presentatie van oorspronkelijk, dus zelf verricht onderzoek, waarin behalve aan de waarnemingen en de interpretatie daarvan ook aan het aspect natuurbeheer en natuureducatie aandacht besteed wordt'. Het blad had een gedaanteverwissing ondergaan: op A4 formaat met diverse tekeningetjes van o.a. een vlinder, vogel en kikker op de omslag, was het uiterlijk opgefrist (fig. 4). Helaas bleef het aantal abonnees te weinig in verhouding tot de exploitatiekosten en moest na drie jaar de uitgave gestaakt worden, ondanks dat er aan kopij geen gebrek was! In het voorlopig laatste november/decembernummer van 1982 (84ste jaargang) werd echter tegelijkertijd aangegeven, dat naar een nieuwe organisatorische vorm gezocht werd om toch de uitgave van De Levende Natuur voort te kunnen zetten.

Zo kon het eerste nummer in 1984 geopend worden met de juichkreet 'De Levende Natuur leeft!'. Een tijdschrift met dezelfde naam, maar geheel andere redactie, redactieformule, organisatiestructuur, vormgeving, omvang, frequentie van verschijnen enz. was tot stand gebracht (fig. 5). Het Prins Bernard Fonds verleende subsidie voor de eerste nummers en het Wereld Natuur Fonds garandeerde een evengroot startkapitaal. De eerste redactie werd gevormd door V. Westhoff, D.C.P. Thalen, A. Coops en H.D. van Bohemen. Vera de Meester-Manger Cats werd (tot 1989) eindredactrice. Jan Veenman ontwierp de nieuwe omslag samen met Angela de Vrede en draagt thans nog steeds zorg voor de layout van De Levende Natuur. Sinds deze heroprichting wordt het blad gedrukt door De Volharding te Amsterdam.

De Levende Natuur heeft sinds de 85ste jaargang (1984) de ondertitel 'tijdschrift voor natuurbehoud en natuurbeheer' meegekregen en richt zich nadrukkelijk tot Nederlandse en Vlaamse lezers. In de doelstelling van 1984 wordt dit toegelicht: 'Het presenteren van op eigen ervaring, waarneming en onderzoek (met inbegrip van literatuuronderzoek) gebaseerde gegevens, beschouwingen en verhandelingen over natuur en landschap, in het bijzonder inzake behoud, beheer en ontwikkeling daarvan. Onder aangelegenheden van natuur en landschap worden niet alleen verstaan veldbiologische aspecten in de ruimste zin van het woord, doch

ook aspecten van aardwetenschappen en historische geografie van het landschap, alsmede ervaringen op het gebied van natuurbeschermingseducatie. Tevens komen in aanmerking door natuur en landschap geïnspireerde muzische uitingen (woordkunst, beeldende kunst, muziek). De artikelen dienen bij voorkeur betrekking te hebben op het grondgebied van Nederland en België. Andere bijdragen komen in aanmerking voor zover zij door de redactie voor natuurbehoud en natuurbeheer relevant worden geacht'. Aan deze formule is sinds 1984 wel wat gesleuteld, maar de essentie (zie voorin) is ongewijzigd.

Opvallend is de modieusheid van beheersmaatregelen, die uit de artikelen sinds 1984 blijkt. Deze gaan achtereenvolgens over afplaggen, gevolgd door ontgronden en onderzoek naar zaadvoorraden, maaien en afvoeren of verbranden, begrazen, waterpeil opzetten, gevolgd door een cyclusbeheer van waterpeilen; discussies rond (her)introductions, gevolgd door discussies rond natuurontwikkeling en thans lijkt de (ecologische) infrastructuur met witte, grijze en grensoverschrijdende gebieden de meeste aandacht te hebben. Tegelijkertijd wordt hard gewerkt aan het opzetten van databestanden en wordt belangrijke informatie verkregen uit monitoring. Deze onderwerpen zijn ook terug te vinden in de themanummers, die sinds 1984 zijn verschenen (tabel 1).

Tabel 1. Themanummers sinds 1984:

1984 (4):	Wetlands
1985 (3):	Van Leeuwen
1987 (1):	Westhoff
1987 (5):	Genzen
1989 (2):	Otter
1989 (5):	Kustbeheer
1990 (5):	Biomonitoring
1991 (2):	Veerse Meer
1991 (5):	(Her)introductions
1992 (5):	Estuarien Zeeland
1993 (2):	Rijn
1994 (5):	Europese natuur(in)ontwikkeling
1995 (5):	Natuurontwikkeling

Nog een eeuw...

De kracht van de huidige formule zit in de directe overdracht van onderzoeker naar lezer (auteurs hebben het onderzoek zelf verricht) en de onafhankelijke status van het tijdschrift door de gekozen organisatiestructuur: in (het bestuur van) de Stichting De Levende Natuur zitten vertegenwoordigers van KNNV, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en het tegevoordige IBN-DLO, terwijl de redactie autonoom opereert.

De redactie heeft steeds geprobeerd in te spelen op de ontwikkelingen van natuurbeheer en natuurbehoud en op de behoefte aan informatie van de lezers. Rubrieken als Platform, waarin ruimte is voor reacties op beleidsstukken of nieuwe ideeën/ opinies op het gebied van natuurvraagstukken, of Werk in uitvoering, waarin een beheersingreep wordt toegelicht, en de herintrede van Uit de tijdschriften zijn voorbeelden van aanpassingen sinds de heroprichting in 1984.

Een veelgehoorde klacht is het te wetenschappelijke karakter van de artikelen, dat zich onder meer uit in te lange artikelen en te veel tabellen en figuren. Ook gepubliceerde foto's zijn vaak van bedenkelijke kwaliteit: te veel is gekozen voor toch maar plaatsen, omdat in elk geval een indruk van het betreffende landschap wordt gegeven. Meer nog dan voorheen zal de redactie hierop letten. Ook wil de redactie meer gehoor geven aan de wens meer veldbiologische bijdragen, bijzondere waarnemingen enz. in De Levende Natuur op te nemen. Zo zal het septemnummer in zijn geheel gaan over het werk van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties - Flora en Fauna. Deze organisaties verzamelen jaarlijks gegevens over o.a. broedvogels, vinders en mossen door de inzet van vrijwilligers.

Juist wat betreft het bundelen van informatiestromen en het aan de lezer kunnen presenteren van al wat gaande is op het gebied van natuur(bescherming) en natuurbeheer acht het bestuur van de Stichting De Levende Natuur het zinvol de basis te verbreden, bv. door samen te werken met KNNV, Staatsbosbeheer, IKC-Natuurbeheer, Natuurmonumenten, Unie van Landschappen en Stichting Landschapsbeheer Nederland.

Door de aantrekkelijkheid van zowel inhoud als uiterlijk (U heeft wellicht opgemerkt, dat De Levende Natuur een nieuwe lay-out heeft sinds het januari-

De levende natuur

82e Jaargang no 2 september 1980

Fig. 4. Voorkant 'Kosmos'-uitgave van De Levende Natuur (1980 - 1982).

nummer?) te verhogen, hopen bestuur en redactie op nog een eeuw De Levende Natuur!

Literatuur

Coesèl, M., 1993. Zinkvioletjes en zoetwaterwieren; J. Heimans (1889-1978), natuurstudie en natuurbescherming in Nederland. Uitgeverij Verloren, Hilversum.

Verkaik, J.P. (red.), 1995. Jac.P. Thijsse, een leven in dienst van de natuur. Walburg Pers, Zutphen.

Windt, H. van der, 1995. En dan: wat is natuur nog in dit land? Natuurbescherming in Nederland 1880 - 1990. Uitgeverij Boom, Amsterdam/Meppel.

Artikelen uit De Levende Natuur in chronologische volgorde:

Juni 1944. J.P. Thijsse. Onze enquêtes met tekening van J. Wilcke. 49ste jaargang, afl. 2: 22.

Dec. 1946. J. Heimans. In memoriam Dr. Jac.P. Thijsse. 49ste jaargang, afl. 6: 61 - 68.

Dec. 1946. S. Versluys. Ter herinnering aan Dr. Jac.P. Thijsse. 49ste jaargang, afl. 6: 68 - 69.

Okt. 1957. J. Wilcke. De betekenis van De Levende Natuur voor de natuurbescherming. 60ste jaargang, afl. 10: 268 - 271.

Dec. 1957. J. Heimans. Bij het afsluiten van de 60e jaargang van De Levende Natuur. Afl. 12: 265 - 267.

Mei/Juni 1959. J. Heimansnummer. 62ste jaargang nr. 5/6.

Feb. 1961. F.I. Brouwer. Bij de honderdste geboortedag van E. Heimans (28 februari 1861- 22 juli 1914). 64ste jaargang nr. 2: 44 - 47.

Mei 1961. Verslag van de Nederlandse biologische expeditie Turkije 1959. Bijlage van 64ste jaargang nr. 5.

Juni 1964. S. Braaksma & A. van Wijngaarden. Over de verspreiding van de grootoorvleermuizen (*Plecotus Geofr.*) in Nederland. Bijlage van 67ste jaargang nr. 6.

Juni/Juli 1965. Jac.P. Thijssenummer. 68ste jaargang nr. 6/7.

Mei/Juni 1969. J. Heimansnummer. 72ste jaargang nr. 5/6.

Nov./Dec. 1972. J. Heimans. Van vijferntwintig tot vijfenzeventig. 75ste jaargang, afl. 11/12: 241 - 254.

Nov./Dec. 1978. N. Tinbergen & J. Wilcke. In memoriam Prof.dr. J. Heimans. 81ste jaargang, afl. 11/12: 241.

9 Mei 1980. C. Sykora. De Levende Natuur. 82ste jaargang, afl. 1: 1 - 2.

Nov./Dec. 1982. Uitgeverij Kosmos. Aan de abonnees. 84ste jaargang, afl. 5/6: 129.

Nov./Dec. 1982. C. Sykora & V. Westhoff. Na drie jaar. 84ste jaargang, afl. 5/6: 130.

Jan. 1984. Voorlopige redactie. De Levende Natuur leeft. 85ste jaargang nr. 1: 1-2.

Nov. 1989. M. Coehoorn & H. Mudde. Resultaten van een abonnee-onderzoek. 90ste jaargang nr. 6: 215 - 217.

Drs. H.L. Schimmel-ten Kate
Eindred.

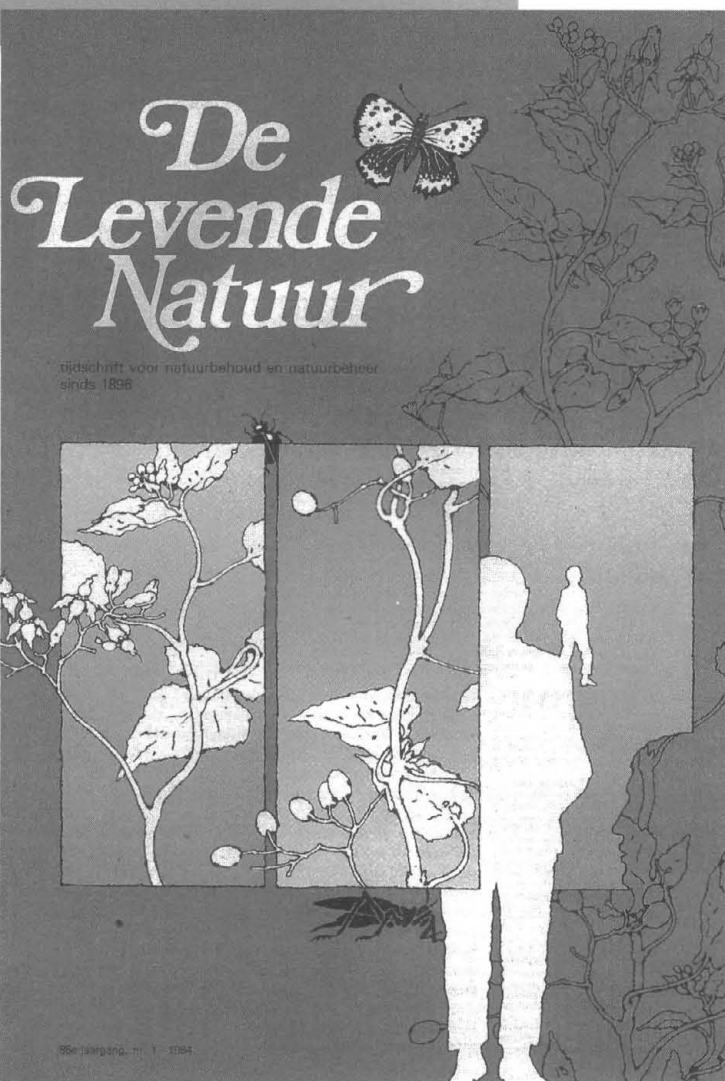

Fig. 5. Voorkant van De Levende Natuur in 1984. Sinds 1984 heeft De Levende Natuur jaarlijks een nieuwe voorplaat.